

aangetaan zijn, en lezers wilde er. Want anders is, met nieuw geen gemis.

K. S.

over „de geleerden indruk te voelend publicisten met traden, eer zij bestrijden. Wie schreef, kan wekking van mijn k in het artikel at ik van een edend was als Hiermee is m.i. den natuurvolgen, en dus, (baar gewortels te doen is, den, eer iemand te behandelen ze kwalificaties, zelf wil trachten doofpot helpt e, als de kolen euren kan, om is een andere

K. S.

nelijk indif- over het merk- ar zoo bewuste vustheid en de n blijkbaar meer zijn.

u van de vraag, cht nu van wat doelde, a poste- gegeven woord

en op wat tegen door „Volk en le zoo ongeveer s. Grond? Wel, (staatsleer) bestu- ns de N. S. B. de classis had eten brengen. eidsuitvlucht is, en enkel woord andere zijde op

ding niet goed

ebben, dat men men de N. S. B. len indruk, dat gezegd wordt, eten mag. Aan 5 zelf-verzekerd, ief en militant, noet: de Leider

Want deze Heer arvoor komt hij zaal binnen. Ik zem", nationaal- k orgaan ter be- Nationaal-Socia- een artikel voor- an mijn verleden trechtsche rede; p van brochure scistische staats- rd gezegd, dat rgelijkt met het „De Staatsidee onder veel over- ergsma — aldus l de geestelijke schrijver in „De pkijken, wanneer mers, uit goede leden van het B. zijn. En zoo htstreeksche lijn Reformatielezers, ogen bedenken, nd, wijsgeer, in het denken van zelfs een tijdje aan bijgebracht met de gerefomende, zou met onderen, als een en die blijkbaar weet, ook denkt inden met een lijke „identiek“ ezoek naar een e est interdite — als ze gewijnt

in het officieele gewaad der N. S. B. Vooral, als ze om die reden van het officieele Hoofdkwartier uitgaat, en geen naam verder voert. En daarom stellen wij niet den Heer Ir Bergsma, en niet de toevallig door hem misschien gelopen filosofiecolleges, maar den Heer Mussert, den leider, den Leider met paraparas, verantwoordelijk voor Brochure III. Als hij een man is, dan zegt hij: een man een man, een woord een woord, een Leider een Leider, een Leer een Leer.

Wem, dan moet die Leider via zijn spreekorganen niet zeuren, en niet klagerig doen. Dan moet hij een man zijn, staande voor zijn leidinggevend woord.

Is de Heer Mussert die man, die Leider?

Het lijkt er in geen deele op.

Want waartoe dient anders die halve verloochening, die toch heelemaal geen verloochening is, van brochure III?

Een halve verloochening — denk aan wat men de classis Leiden tegenvoerde, in zijn verlegenheid over haar rapport, dat inderdaad voor serieuze christenen, en gereformeerden oorzaak van groot nadenken is.

Een halve verloochening, — nog eens. Want ik denk ook aan het woord „Inleiding“ op Brochure IV. Daar lezen we: „Brochure III geeft een proeve van Nationaal-Socialistische (Fascistische) Staatsleer gepubliceerd in den tijd, toen men ons eerste streven met een quasi-wetenschappelijke glimlach terzijde trachtte te stellen met de bewering, dat een fascistische Staatsleer onbestaanbaar was. Wij hebben toen met die proeve het tegendeel bewezen. Een horde van critici heeft zich op deze proeve gestort en wist langzamerhand een geheele serie misverstanden en verdachtmakingen te scheppen. De brochure deed intuschen het werk, waarvoor zij bedoeld was, namelijk bewijzen, dat een fascistische Staatsleer wel degelijk bestaanbaar was“. De toon is alweer militant genoeg; maar het woordje „proeve“ lijkt ons een beetje het vermoeden te wettigen, dat er in het achter dat hamas verscholen borstje een ietwat onrustig hartje klopt. Proeve van „een“ leer? Of leer, „de“ leer, die de Leider den volke kondigen wil, waarop hij de Scharen van Critici tegen de horden van criticasters wapenen en vereenigen wil? Wil de Leider het eens zeggen? Eer zijn militaire wacht weer de hakken tegen elkaar slaat?

Een halve verloochening, naar het lijkt.

Maar in werkelijkheid toch heelemaal geen verloochening.

Want brochure IV wil de misverstanden, die de criticistische horde over Brochure III heeft heen doen komen, weer wegvagen. Waartoe? Wel, zegt ieder nuchter mensch: opdat Brochure III weer helder uit de nevelen der misverstanden opduike, en weer strale in de ongerepte schoonheid van haar didactisch proza. Als 't anders was, — dat voelt de Leiding natuurlijk bijzonder goed — zou die Leiding voor denkende menschen, en voor ernstige christenen, als leverancierster van humbugwaar zijn aan de kaak te stellen.

Ja, zeker, zou het anders bedoeld zijn, dan ware de Leiding van de N. S. B., Heer Mussert, zeggen wij, in eigen persoon, zelf verantwoordelijk voor misverstand; het rookgordijn van Misverstand zou dan door hemzelf gelogd zijn, over die Brochure, die géén proeve van „een“ leer, doch „de“ leer zelf bevat, waarop hij steunen wil. Met zure opmerkingen over quasi-wetenschappelijke glimlachjes (zie boven) komt men er niet. Als Brochure III niet gemeend is, niet meer te houden is, niet meer profijtlijk is vanwege de Waarheid, dan is dat geschrift zelf quasi-wetenschappelijk. En dan is de poging — stel, dat ze bewust was, — de poging, om van de Leer te maken een proeve van „een“ leer, niet wetenschappelijk, maar bewustoneerlijk; misleiding, inplaats van Leiding.

Hoe het zij — wij willen in het hart immers niet lezen — in elk geval is indifferentisme tegenover zijn eigen onherroepen Leer (brochure III) niet mannelijk. Want in brochure IV wordt nog eens nadrukkelijk gezegd, ferm en militair: „Dat de beginselen der N. S. B. een onverbreeklijk geheel vormen, en het eene beginsel zonder het andere ondeugdelijk zou worden, dat willen onze bestrijders... blijkbaar niet inzien“. (bl. 10.) Wij weten niet, welke bestrijders hier bedoeld worden. Wij weten alleen maar, dat wij zulke bestrijders niet zijn. Wij houden de Heeren van het Hoofdkwartier juist aan deze hun laatste brochure-IV-uitlating; wij meenen, dat de classis Leiden daarmee volkomen in het gelijk blijft gesteld worden, en dat wij op dezen grondslag verder kunnen praten, zonder ons door deze Grooten Trom te laten wegroffelen, uit de buurt. Wij blijven, ondanks het tromgeroffel, in de buurt, en kijken toe.

Indifferentisme van de N. S. B. tegen haar eigen LEER (brochure III) dat is niet mannelijk. Wie onder haar vaan optrekt, en zich van die Leer des Leaders en des Hoofdkwartiers los maakt, die is (zie deze laatste brochure-IV-uitlating) geen man in de Beweging-van-de-Daad.

En nu wij dit vooropgesteld hebben, nu zeggen

wij: wie niet indifferent staat tegenover de N. S. B. leer, die kan dus ook niet indifferent staan tegenover haar leer van (in partijverband) indifferent-testaantegenover zijn-eigen-geloofsleer. Want de indifferente-houding tegenover zijn christelijke leer binnen partijverband behoort tot de Leer van de N. S. B. 1)

K. S.

1) Ik spreek van „partij“; zie III, 27: de N. S. B. tevens een politieke partij!

Pinksterpoëzie van Willem de Mérode.

II.

In een pericoop van zijn inleiding op de bloemlezing „Het derde Réveil“, die dezer dagen is verschenen, doet de heer K. Heeroma Willem de Mérode zien als den dichter van het aandoeningsleven, wiens poëzie is of dramatische uitbeelding van een zieleproces, of beschrijvende verbeelding van een gedachtencomplex. In deze beide qualiteiten, die als resultaat opleveren, wat Heeroma elders in zijn inleiding noemt „het zintuigelijk beschrijvingsvers“ ontmoeten we Willem de Mérode in de Pinksterpoëzie, die ik in dit tweede artikel onzen lezers wil voorleggen.

Eerst is er het vers „Pinksteren“ uit den bundel „De Steile Tocht“, dat onmiddellijk aansluit bij „Hemelvaart“, dat ik in het vorige artikel citeerde. Evenals daar, is hier de beschrijving zintuigelijk: de dichter staat niet buiten, maar bij het gebeuren en de lezer van het vers wordt in de aandoeningen persoonlijk betrokken. De aanhef, die een aanspreken is van den Heiligen Geest, en het slot, dat daarbij aansluit, stempelen het als zulk een vers van zintuigelijk beschrijven.

O Geest, toen Gij ternederkwaamt,
En voor hun oog gestalte naamt,
Doorzonk den hemel ademloos
Een stille witte vlammenhoos

Boven hun lichaams donkre zuil
Verscheen een zacht bewogen tuil
Van licht, en glinsterende gleed
Het neder langs hun schamel kleed.

Hun mengelmoes van woorden vaal
Klonk ieder als zijn moedertaal
In menschenwoord, op menschenwijs
Geeft God Zijn heilgeheimen prijs.

Geen is zoo druk, geen leeft zoo snel,
Of hij hoort Uw vermaning wel:
De storm steekt op, de noodklok luidt,
De wereld wijkt, o mensch, trek uit!

Die U in vlammen openbaart,
Wiens adem door de wereld vaart,
Die 't al bezielt, doordringt ons 't meest,
Ken ons, dat wij U kennen, Geest!

Met het „Kom, Heere Jezus, kom!“, dat het voorafgaande „Hemelvaart“ besloot, volgt deze slotbede een afgeronde gedachte.

Een drietal soortgelijke Pinksterverzen bevat de bundel „Langs den Heirweg“, die van 1932 dateert. Zintuigelijke beschrijving is weer het eerste van de drie, waarin de spotters van den Pinksterdag worden geconfronteerd met de vurig-getuigende apostelen.

Ze wisten niet, dat God kan bloeien
Uit mannen, zoo verweerd en grau,
En dat zijn Geest een vale vrouw
Gelijk een verse roos doet gloeien;

Dat stemmen, heesch van weer en wind
En schettrend op de vingers gillen,
Zóó tóer de harten kunnen stillen
En koestren als een moeder 't kind.

Dan, in het kiffgejoel van dwaze
Vermoedens, slingerde een de fraze:
„Ze baaz'len, wijl ze dronken zijn.“

Maar Petrus sprak, en met vervaren
Gevoelden velen, dat zij waren
Zelf vol van dezen heiligen wijn.

Uiterlijk zonder verbinding volgt hierop een tweede sonnet: niet meer de „zij“ uit het verleden, maar de „wij“ van heden vormen het onderwerp.

Wij smeeken: met Uw Geestes gloed
Verleer ons als een offerande.
O, dit is onze diepe schande:
Dat wij zoo koud zijn van gemoed.

Als een versiersel op ons hoofd
Willen we Uw stille vlam wel dulden,
O God, vergeef ons onze schulden,
Dit: dat ons hart is uitgedoofd.

Neem weg, het vooze pronkend woord,
Dat U niet kent, ons niet behoort,
Geleend geluk, geborgde schande.

En hoor de oprechte rauwe kreet,
Die scheuren in Uw hemel reet:
Verteer ons, als een offerande.

Ziet men echter goed toe, dan is er wel degelijk verband. Wij meenen, dat we ver af staan van die spotters, dat we beter zijn dan zij. Maar het is juist andersom. Onder hen waren er tenslotte velen, die „met vervaren“ gevoelden dat zij zelf vol waren van den heiligen wijn des geestes. Wij echter zijn koud: ons hart is uitgedoofd, terwijl de stille vlam „als een versiersel“ op ons hoofd brandt. En daarom komt in de twee terzinen van het sonnet, bij de „wending“ dus, de hartstochtelijke roep: laat die stille vlam, die „geleend geluk“ is, een pronk, die ons niet behoort, toch worden een verleerende vlam, opdat wij worden mogen een offerande, die U welbehagelijk is.

En dat zal gebeuren, als slechts de Heilige Geest onze harten raakt.

Dat zegt de dichter in het derde sonnet:

Wij denken niet meer om een lied,
En kunnen nauwelijks kracht verzaam'len
Om wat te momp'len of te staam'len.
Wij hadden, Heer, te veel verdriet.

Wij zijn als het verregend riet,
Het kan wel knapperen en knelt'ren,
Maar nooit zal er een vlam uit spelt'ren,
Die als een tong ten hemel schiet.

Maar doet, vlijmscherp gewette pijlen,
Ge ons vollen vaarts uw boog ontijlen,
Wij suizen zingend door de lucht.

Om trillend in het doel te steken:
't Hart, dat Uw kracht doet openbreken;
Want Gij treft zeker en geducht.

We hebben in dit drietal sonnetten alzo „de beschrijvende verbeelding van een gedachtencomplex“, waarin we duidelijk De Mérode ontmoeten als den „dichter van het aandoeningsleven“.

Maar tegelijk is er weer dat worstelen naar Christus heen, dat, zooals ik in het vorige artikel aantoonde, het wezen is van zijn christelijke kunst, of beter, dat zijn kunst maakt tot Christelijke kunst van zuiver gehalte.

En 't is om deze twee redenen, dat deze verzen onze aandacht, maar ook onze dankbare waardeering verdienen

G. T.

VRAGEN VAN GEESTELIJK EN ZEDELIIK LEVEN

Gebod IV.

H. K. te N. O. vraagt mijn oordeel over een stelling betreffende de strekking van het vierde gebod onder de Nieuwe Bedeeling, door hem verdedigd, maar door anderen bestreden.

De stelling luidt: „Het vierde gebod geldt voor ons niet meer in den zin van „dan zult gij geen werk doen“, en derhalve mogen wij op den Zondag doen al wat wij door-de-week doen mogen“.

Naar den vorm een dubbele stelling, gelijk men ziet. Maar, wijl de laatste niets anders is dan een volkomen wettige gevolgtrekking uit de eerste, in wezen slechts ééne.

We hebben dus alleen te doen met de bewering, dat gebod vier van de Wet Gods voor ons niet meer geldt in den zin van „dan zult gij geen werk doen“.

Nu zou ik tegen deze stelling al dadelijk het bezwaar kunnen inbrengen, dat ze niet juist geformuleerd is. Ze bedoelt iets anders dan ze zegt. Ze zegt, dat ze het heeft over den zin van gebod vier. Maar ze richt zich tegen zijn inhoud. Ze had moeten luiden: in het vierde gebod hebben de woorden: „dan zult gij geen werk doen“ enz., voor ons geen geldigheid meer. Neen, omdat deze laatste woorden geheel afhankelijk zijn van wat er voorafgaat in het: „zes dagen zult gij arbeiden“, enz., had ze eigenlijk heel deze alinea voor de Nieuwe Bedeeling moeten schrappen, en poneeren, dat voor ons van het vierde gebod nog enkel geldt de aanhef: „Gedenkt den Sabbathdag, dat gij dien heiligt“.

Een kwestie van geen betekenis? Ik ben er zoo zeker niet van. Ik betwijfel, of inzonder zijn stelling even gemakkelijk in dien juisteren vorm had geponeerd. Is dat zoo, dan valt er hier al dadelijk even na te denken.

Maar laat me maar aanstonds ingaan op de gronden, waarop inzonder zijn stelling meent te moeten baseeren.

Die gronden zijn, kort gezegd, deze: dat gebod vier, met zijn heenwijzing naar het rusten Gods na het zesdaagsche scheppingswerk, zijn standpunt neemt in het Verbond der werken; dat Israël, naar zijn ceremonieele betekenis, d.w.z. als afschaduw van Christus, die het Verbond der werken had te vervullen, ook, in betrekkelijken zin, onder dat Verbond der werken was gebracht; dat hieruit volgt het ceremonieele element in